

Festa de la Fil·loxera

Sant Sadurní d'Anoia

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Eix dels carrers Raval, Escayola, Plaça de l'Ajuntament, Hospital, Església i Plaça Mossèn Salvans, Era d'en Guineu i altres carrers centrals.

Coordenades:

Latitud: 41.42477
Longitud: 1.78942
UTM Est (X): 398844
UTM Nord (Y): 4586619

Classificació

Número de fitxa 08240 - 157
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Manifestació festiva
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XX
Any 1981
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: Festa d'interès
Observacions protecció: Festa Popular d'Interès Cultural per resolució de 31 de juliol de 2017.
Data aprovació: dg., 31/07/2107 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Lúdic/Cultural
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia (Plaça de l'Ajuntament, 1 08770, Barcelona)

Fitxes associades:

[Fires i festes de Sant Sadurní d'Anoia](#)

Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE Serveis Culturals)

Descripció

La Festa de la Fil·loxera es celebra en el marc de les Fires i Festes de Sant Sadurní d'Anoia, a inicis del mes de setembre. Es tracta de la festivitat per excel·lència de la vila, celebrant-se anualment els dies 7 i 8 de setembre. La festa commemora els fets viscuts durant la "crisi de la fil·loxera" de finals del segle XIX, que afectà el Penedès a partir de l'any 1887.

L'estructura i el desenvolupament de la festivitat i dels actes presenta unes pautes ben definides, iniciant al vespre de dia 7 amb la coneguda com a "escampada de fil·loxeretes". L'acte s'inicia amb el castell de foc de Fires (inclòs dins de les Fires i Festes), on es crea una doble cercavila de fil·loxeretes, amb l'objectiu d'arribar simultàniament a l'Era d'en Guineu. Allà les dues columnes es troben amb la fil·loxera gran (la bèstia principal de la festa), on es desenvolupa l'espectacle de foc que anuncia l'arribada de la fil·loxera a Sant Sadurní.

Al matí de l'endemà es desenvolupa la Festa de la fil·loxera Infantil, realitzant la cercavila per diversos dels carrers de la vila, acompanyada de valls i pirotècnia, finalitzant a la plaça de l'Ajuntament.

Al vespre-nit del mateix dia 8 de setembre, es realitza l'acte central de la festa, un cop tots els elements del bestiar popular han sigut exposats al Raval durant la tarda. Es realitza la "baixada" (22?h aproximadament), on es fa la cercavila en direcció a la plaça de Mossèn Salvans (església), acompanyada de balls i amb un grau de potència pirotècnica destacable. En arribar, es desenvolupa la "representació", desenvolupant la representació històrica dels fets ocorreguts a partir de la crisi de la fil·loxera de finals del segle XIX. L'acte combina l'explicació històrica i els balls il·lustrant els fets, amb la pirotècnia. La seqüència i el contingut de la "representació" seria aquest (Inventari del Patrimoni Festiu de la Generalitat de Catalunya):

- *Parlament de benvinguda. Serveix de presentació de la festa i per donar les instruccions de seguretat al públic.*
- *Ball dels pagesos. Un ball de capgrossos que representa la vida tranquil·la dels pagesos de Sant Sadurní, abans de l'arribada de la plaga de la fil·loxera.*
- *Primer atac de la fil·loxera: Primer la fil·loxera i després les 30 fil·loxeretes, per separat, entren al mig de la plaça llençant foc acompanyats del so dels timbals per mostrar l'arribada de la plaga.*
- *Ball dels ceps malalts. Surten a la plaça els ceps atacats per la plaga. Porten foc de color vermell, impropï de la planta, per indicar que han estat infectats.*
- *Ball dels pagesos esverats. Tornen a la plaça els pagesos. Fan un ball una mica més ràpid que l'anterior, per mostrar la seva preocupació per la plaga: els pagesos discuteixen com resoldre la situació dramàtica que viuen.*
- *Ball dels Set Savis de Grècia. Entren en escena el grup de gegantons, que representen els grans propietaris de l'època, coneguts popularment com els Set Savis de Grècia, disposats a dirigir la lluita contra la plaga. El ball de gegantons recrea les reunions que els terratinents feien els diumenges, en una masia del centre de la vila, a cal Guineu.*

- *Atac final de la fil·loxera. Amb una explosió de foc, la fil·loxera i les fil·loxeretes reaccionen amb tota la seva ferocitat contra els que lluiten contra la plaga.*

- *Ball de la solució dels Set Savis. Els gegantons tornen a la plaça per explicar al poble que han trobat el remei contra la plaga: replantar les vinyes amb ceps immunes, on es podran empeltar les varietats locals de raïm. És un ball dels gegantons més animat i alegre.*

- *Ball dels ceps sans. Gràcies a la solució proposada pels Set Savis s'ha vençut a la plaga. Ara el foc és verd, un indicatiu de la recuperació de la vida.*

- *Ball del triomf final. Tots els participants de la festa i el públic participen en la celebració final, un ball multitudinari que vol ser l'expressió de l'alegria d'un poble que ha vençut la plaga. Aquest ball va sorgir de manera espontània entre la gent quan sonava la música que acompanyava el ruixat de cava sobre els participants. Els sadurninencs l'han complementat amb dos elements més que ja són un signe identificatiu de la festa, el vol dels mocadors grocs i una coreografia característica.*

Observacions:

Imatges cedides per l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia.

Història

A partir de l'any 1979 es va dur a terme un impuls per la recuperació de les festes populars catalanes, del qual Sant Sadurní no en va ser una excepció. En aquest cas, molt diferent de la d'altres poblacions de la comarca amb la presència de bestiar popular, mancava l'existència de bestiar representatiu, per la qual es va idear la Fil·loxera. La tria de l'insecte es va fer per commemorar els fets històrics, amb la importància de l'afectació de la plaga al municipi, però també simbolitzant la recuperació posterior a través de la recent indústria del cava, que actualment és el segell distintiu de la vila.

La bèstia va ser creada per El Taller (col·lectiu artístic local), per encàrrec de la Comissió de Fires, i debutà el 6 de setembre de 1981 en unes matinades (festadelafileloxera.cat). L'any següent es va fer la primera representació completa de l'Espectacle de la Fil·loxera, del qual incloïa els personatges dels pagesos i els ceps.

Les novetats van arribar l'any 1987 amb motiu del centenari de l'arribada de la plaga a Sant Sadurní, amb la incorporació d'un grup de 30 elements de bestiar popular, en aquest cas fil·loxeres petites (portades per un sol individu), anomenades fil·loxeretes. Poc després, l'any 1989 es van renovar els ceps, així com la construcció d'una nova fil·loxera gran l'any 1990, que és la que avui en dia apareix als carrers durant la festivitat (realitzada per l'artista Amadeu Farré). L'any 1992 es va afegir l'adaptació de la festa per als més petits, instaurada al matí del dia 8 de setembre. L'any següent es van incorporar el grup dels set savis de Grècia (gegantons), que dins de l'espectacle comuniquen al poble la descoberta de solucions enfront de la crisi de la fil·loxera.

Bibliografia

Enllaços d'interès:

[Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya](#)
[Festa de la Fil·loxera](#)

